

Aan het Ministerie van Infrastructuur en Milieu
t.a.v. de Minister van Infrastructuur en Milieu
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Per www.internetconsultatie.nl

Putten, 16 september 2016

Onderwerp: reactie op aanvullingswet grondeigendom (Omgevingswet)

Kenmerk: B3941

Geachte mevrouw Schultz van Haegen,

Hierbij ontvangt u van de Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV), KvK 40656654, namens haar leden de zienswijze naar aanleiding van de internetconsultatie Aanvullingswet grondeigendom (Omgevingswet). Melkveehouders hebben veelal een grondgebonden bedrijf, waarbij het hebben van voldoende grond is een voorwaarde om nu en in de toekomst het bedrijf gezond te houden. Door de komst van de Wet Verantwoorde groei melkveehouderij en de AMvB Grondgebondenheid is het belang van grond in de melkveehouderij nog groter geworden.

De NMV is tevreden dat deze wetswijziging via www.internetconsultatie.nl is aangeboden. De NMV volgt de consultatie met belangstelling, maar ook met zorgen.

Invloed wijzigingen

Op dit moment liggen via www.internetconsultatie.nl diverse AMvB's die onder de Omgevingswet vallen, ter inzage. De huidige Onteigeningswet inclusief voorkeursrecht, WILG en kavelruil instrumenten wil men drastisch veranderen en integreren in de aangenomen Omgevingswet. Als er inrichtingsplannen zijn kan de overheid, als er geen minnelijke overeenstemming is bereikt, over gaan tot onteigening als het algemeen belang daarmee is gediend.

Strijdigheid met ruimtelijke ordening blijft een belangrijke grond voor onteigening. Dat betekent dat het voor melkveehouders erg belangrijk blijft om de actualiteiten van de bestemmingsplannen die straks omgevingsplannen gaan heten, over het eigen bedrijf en/of de eigen grond te volgen. Dit kan met de gratis e-mail postcode abonnementen via <https://overuwbuurt.overheid.nl>.

Wij hebben echter gemerkt dat deze berichten niet altijd bij onze leden aankomen. Provincies en waterschappen die ook onteigeningsbevoegdheid krijgen, zorgen ervoor dat het nieuws niet in alle aangemelde elektronische brievenbussen aankomt omdat er veel fouten worden gemaakt met de ingaven van het dekkingsgebied. In die gevallen kiest het bestuursorgaan voor de postcode van het eigen kantoor in plaats van de rest haar grondgebied. Daardoor krijgen onze melkveehouders en andere burgers niet te kans om adequaat te reageren op bestemmingswijzigingen, die vooraf gaan aan het onteigeningsproces.

De afwikkeling van de hele zienswijze procedure wordt steeds minder open. Er ontbreekt een specifiek register van binnengekomen zienswijzen, waardoor het kan gebeuren dat zienswijzen zowel aan burgers als aan statenleden worden onthouden. Onder het mom van privacy ontbreken de persoonsgegevens steeds vaker in de commentaarnota's. En dit terwijl stichtingen, verenigingen, bv's, nv's en coöperaties geen recht hebben op privacybescherming. Telkens weer verzoekt de NMV om bij personen, maatschappen, vof's en cv's de postcode zonder huisnummer wel op te nemen. De NMV wil dat er meer landelijke regulering over de gegevens van de zienswijzen in commentaarnota's komt.

De NMV maakt zich ook zorgen over de aanloop naar de wetswijziging. Het omzetten van bestemmingsplan naar omgevingsplan en de overige wijzigingen in benamingen mag niet tot gevolg hebben dat belanghebbenden hierdoor niet tijdig geïnformeerd worden of kunnen zijn.

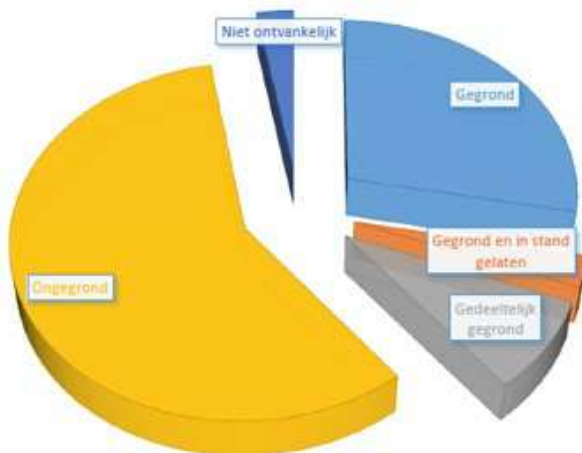
Impact

Iedereen die wel eens een onteigening heeft meegemaakt, weet dat dit zeer ingrijpende gevolgen heeft voor het betrokken gezin en bedrijf. Voor de NMV is het daarom belangrijk dat er een zorgvuldige afweging wordt gemaakt bij de beslissing om over te gaan tot onteigening.

Als gevolg van de Wet Verantwoorde groei melkveehouderij en de AMvB Grondgebondenheid dient een melkveehouder die niet voldoende grond ter beschikking heeft, een deel van zijn vee af te stoten of over te gaan tot mestverwerking. In beide gevallen verliest de melkveehouder een deel van zijn inkomen. Grondeigendom is voor de melkveehouder dus een belangrijk goed, daar mag niet lichtzinnig mee worden omgesprongen. Het verlies van grond heeft een direct gevolg voor het inkomen, ook al wordt de waarde grond zelf gecompenseerd. Een verlies van grond dichtbij de boerderij kan bovendien als gevolg hebben dat een melkveehouder niet meer kan beweiden. Dit is zeer ingrijpend voor de bedrijfsvoering en heeft ook gevolgen voor het inkomen van de boer (weidemelk levert meer op dan stalmelk).

Onteigening

Nu onteigening niet langer gaat plaatsvinden via een Koninklijk Besluit bestaat de vrees dat de rechtsbescherming vermindert. De rechtsbescherming voor burgers vermindert doordat lagere overheden zoals gemeenten en waterschappen zelfstandig onteigeningsbesluiten kunnen nemen. De juridische houdbaarheid van besluiten door lagere overheden is over het algemeen zwakker. In zijn algemeenheid was bij de bestreden hoger beroepszaken in het bestuursrecht volgens het schema van eind 2015 uit www.rechtspraak.nl meer dan de helft geheel of gedeeltelijk gegrond.

In de nieuwe wet worden twee aparte procedures gehanteerd: de onteigeningsprocedure en de schadeloosstelling. Het kan zelfs zijn dat er al een onteigeningsbesluit is, terwijl er nog geen duidelijkheid is omdat schadeloosstellingsprocedure nog niet onherroepelijk is. In plaats van de Kroon wil men dergelijke besluiten via bestuursrechtelijke procedures laten verlopen. De NMV vreest dat 'de slager met behulp van een adviescommissie zijn eigen vlees gaat keuren'. In bezwaar en beroep mogen bestuursrechters slechts marginaal toetsen. Dat betekent dat de bestuursrechter slechts beoordeelt of de grote lijnen volgens de bestuursrechtelijke regels en beleid zijn gevolgd.

Minnelijk traject

De NMV pleit voor een goede herleidbare registratie van het minnelijk traject dat het bestuursorgaan voorafgaande aan de procedure dient te volgen.

Gewone post

De onteigening wordt volgens dit wetsvoorstel bekend gemaakt met een brief per gewone post. Als er per ongeluk belangrijke post wordt gemist heeft ment pech; zonder tijdig bezwaar wordt de procedure

verder in gang gezet. Het standaard bestuursrecht geeft een bestuursorgaan veel te veel ruimte om te laten veronderstellen dat een niet ontvangen besluit wel is verstuurd. Er is geen enkel verstek vangnet. De postbezorging in Nederland, zeker in het buitengebied, is niet van een dusdanige kwaliteit dat hierop blind kan worden vertrouwd. Het versturen van post door een overheidsinstantie geeft geen garantie op de ontvangst van de post.

Deze manier van verzenden van dergelijke zwaarwegende besluiten die grondrechten aantasten is ongewenst. Dergelijke onteigeningsbesluiten moeten niet via de gewone post maar ook aan de persoon via een deurwaarder, aangetekende brief, maar ook via de elektronische postbus worden aangeboden.

Daarnaast dienen onteigeningsbesluiten net zoals nu gepubliceerd te worden via een huis-aan-huis kennisgeving en dient deze eveneens elektronisch bekend gemaakt te worden via de postcode abonnementen. Er kunnen immers belanghebbenden zijn die ook in de gelegenheid moeten zijn te reageren.

Het eigendom is een belangrijk grondrecht dat beschermd wordt door het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Eind 2014 pleitte een groep wetenschappers al voor een betere bescherming van grondrechten in het bestuursrecht. Daarom dienen er middelen ter beschikking te komen voor een adequate rechtsbescherming bij grondrechten beperkend overheidsingrijpen.

Benoeming en financiering adviescommissies

De wetgever beoogt nu als alternatief voor de Kroon een adviescommissie. De bevoegdheid is niet anders dan de huidige commissies en bestaat alleen uit advies geven; het bestuursorgaan mag afwijken. De NMV heeft begrepen dat de financiering van deze commissies nog niet duidelijk is. Het mag nooit en te nimmer de bedoeling worden dat deze commissies betaald worden door het bestuursorgaan dat het besluit wil nemen. Ook moet de bemensing van de commissies voor een belangrijk deel niet overgelaten worden aan het bestuursorgaan dat het besluit wil nemen. Anders zou dat betekenen dat het bestuursorgaan een slager wordt die de kans krijgt om het eigen vlees te keuren.

Ruilverkaveling

Bij de onvrijwillige kavelruil is nu bepaald dat 5% mag worden ingeleverd door de burger. Dat is een ongewenste ontwikkeling voor een overheid die steeds meer een grotere grondgebondenheid van de landbouw vereist. De NMV bepleit voor behoud van het areaal landbouwgrond dat ook de fosfaat plaatsingsruimte biedt die aan de oude grond gekoppeld was. In feite is een reductie van 5% een onteigening waarbij de waarborgen die bij onteigening gelden niet worden geboden. Hierboven is al aangegeven hoe groot de gevolgen zijn voor een melkveehouder wanneer hij of zij grond verliest.

De NMV is van mening dat bij een voornemen tot ruilverkaveling, inzet van onteigening en de bijbehorende onderhandelingen het bestuursorgaan gemotiveerd 'het concrete zicht op realisatie' zal moeten aantonen.

Schadeloosstelling

Indien een melkveehouder grond kwijt raakt, verliest hij daarmee ook een deel van zijn inkomen. Niet alleen voor dat moment maar ook voor de komende jaren. Hij dient nieuwe grond aan te kopen om op een gelijk productieniveau te komen. Die grond dient ook nog eens in de nabijheid van zijn boerderij te liggen. De NMV vindt dat deze factoren mee genomen moeten worden bij de schadeloosstelling. Het vergoeden van de marktwaarde van de grond zal niet in elk geval toereikend zijn.

Juridische bijstand

De bestuursrechtelijke proceskostenvergoeding is geen passende vergoeding voor deze besluiten. Bovendien wordt deze vergoeding niet uitgekeerd als het bezwaar ongegrond wordt verklaard, terwijl het hier gaat om de aantasting van grondrechten. De NMV vreest ook dat door het uit elkaar trekken van de onteigeningsprocedure en de procedure tot schadeloosstelling, de juridische kosten in totaal zullen toenemen.

De schadeloosstelling/waardering is sterk afhankelijk van de deskundigheid en onderhandelingsvaardigheden die de boer inbrengt. Daarom is goede juridische deskundigen bijstand onontbeerlijk.

Veel agrariërs hebben op dit moment niet voldoende liquide middelen ter beschikking, maar komen over het algemeen, door hun onroerende goed vermogen, niet in aanmerking voor gesubsidieerde rechtsbijstand. Daarom is de NMV van mening dat bij het vestigen van een voorkeursrecht, een ruilverkavelingsprocedure en het starten van een onteigeningsprocedure al op voorhand een voorschot, desnoods rechtstreeks aan uw deskundige, uitgekeerd dient te worden. Het mag niet zo zijn dat familiebedrijven en burgers die in financieel zwaar weer verkeren geen middelen krijgen voor rechtsbescherming.

Notaris

De rol van de notaris wordt in de nieuwe wet veel groter. De vraag is of deze rol de notaris wel past: mag van hem of haar verwacht worden dat hij zoveel stukken moet toetsen als volgens de wetswijziging de bedoeling is?

Graag ontvang ik van u een ontvangstbevestiging van deze brief.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'H. Wiegersma', enclosed within a large, horizontal oval shape.

Nederlandse Melkveehouders Vakbond
H. Wiegersma
Voorzitter